

בס"ד. ה' אלול תש"פ

השתתפות באמירת סליחות – בעזרת אמצעים אלקטרוניים

אמירת סליחות במנין היא 'מעלה', אבל אין זה מעכב, וניתן לומר גם ביחיד את רוב קטעי הסליחות. וזה אומר, שמי שלא השכים לסליחות, או שנאנס ולא אמר אותם בציבור, יכול וצריך עדיין לאומרם לבדו.

האומר את הסליחות ביחיד, יאמר את הכל, **חוץ ממעט קטעי ארמית** שיש בסליחות (בתחילת הסליחות: 'רחמנא'. וכן בסוף הסליחות, מ'מרנא דבשמיא' עד 'אליך ה' נשאתי עיני'). כמו כן יש לו להקפיד לומר את י"ג מידות (ה' ה' אל רחום וחנון כו') **דווקא בטעמי המקרא**, כאילו הוא קורא בתורה עכשיו.

גם נשים יכולות לומר סליחות בביתן בצורה הנ"ל.

אבל אעפ"כ צריך כל איש להשתדל לומר סליחות **בציבור**. חולה, מבודד, קבוצות סיכון, וכל מי שאינו יכול להגיע לבית הכנסת, יכול להצטרף לאמירת סליחות באמצעי התקשורת. ואע"פ שאין זה נחשב שאומר במנין, מ"מ זה עדיף מאשר לאומרם ביחידות ממש.

למצטרף לאמירת סליחות באמצעי התקשורת יש דינים כדלהלן, כי יש חילוקים ביניהם. העדיף ביותר הוא לשמוע **בשיחת טלפון**. דרגה פחותה מזה היא לשמוע **בשידור ישיר מהרדיו** (בשיטה הישנה), או מהמחשב דרך live או zoom. ודרגה פחותה עוד יותר היא להצטרף לראיית הסליחות דרך קליטת השידור במחשב ע"י YouTube.

להלן אופני שמיעה ע"י התקשורת:

1. שמיעה בטלפון (שהנשמע הוא בו-זמנית ממש):

- **סליחות (ושחרית) בטלפון מספר: *3030 (קו ההלכה הספרדי),** להקיש 5 ואח"כ 0. ואח"כ 1 מנין סליחות ראשון: בשעה 4.40 בבוקר ואחרי זה שחרית בינ"ץ.
מנין סליחות שני: בשעה 1.00 בצהריים ואחרי זה מנחה בשעה 1:40.
מנין סליחות שלישי: בשעה 00:30 בלילה, העברה משיבת אור החיים ע"י הרב אלבז
- **סליחות בטלפון 02-64-00000 (קול הדף).** יש להקיש 9 ואח"כ 1. שידור חי כל לילה בחצות, משיבת אור החיים כנ"ל.

2. שמיעה ברדיו (בשיטה הישנה, שידור דרך AM-FM), שהנשמע הוא כמה שניות אחרי הנאמר):

קול ברמה: כל לילה בחצות, עם חזן אחר מביכנ"ס אחר בירושלים, ע"י "אל המעיין" ועירית ירושלים. רדיו מורשת: בחלק מהימים, בחצות הלילה, משיבת אור החיים. כמו כן: בשיחת טלפון דרך זום או בלייב

לתשומת לב: עם השתכללות הטכנולוגיה, קיימים כמה צורות של שידורי רדיו. ע"י קוי טלפון, ע"י קוי אינטרנט, וע"י השיטה חדשה של קודק (Codec), שהוא מכשיר עם דחיסת נתונים ושידור עוצמתי ומהיר במיוחד. במכשיר זה אין שום הפרש זמן בין המשמיע לשומע, והוא נשמע זהה לטלפון המשמיע משם. רדיו קול ברמה משתדל לשדר את הסליחות במכשיר זה, כדי שיוכלו הצבור לענות. רדיו מורשת משדר לפעמים בגלים הרגילים (מרחק של שתי שניות מהאמת), ולפעמים בהתחברות אל פס הקול של יוטיוב, ונמצא שהשידור הינו במרחק של 20 שניות ויותר). כל הנתונים נבדקו היטב על ידינו בשנה זו, תש"פ.

3. ראייה דרך אתרי אינטרנט בשידור "חי" (שהמוצג הוא 20 עד 40 שניות אחרי הנאמר): כל לילה בחצות ב:

אתר ישיבת אור החיים, - שידור חי מהישיבה
אתר הידברות – שידור חי, כל לילה בנוסח עדה אחרת ומבית כנסת אחר בארץ.
אחר ככר השבת – העברה של אירועי אל המעיין ועירית ירושלים הנ"ל.

ומעתה אל הדינים:

אסור לענות **אמן** יתומה, כלומר **אמן** על ברכה שלא שומעים אותה עכשיו, או שאמירתה כבר הסתיימה מכבר. כמו"כ אסור לומר **אמן** **יהא שמיה רבה** או **י"ג מידות** ללא מנין נוכחים. כמו"כ אסור לענות דבר שבקדושה אם בין האומר ובין העונה מפסיקים ריח רע, צואה, עבודה זרה, וי"א גם עובד ע"ז, וי"א גם כל גוי. (שו"ע סי' נה סעיפים יג-ג).

ולמעשה:

לגבי עניית אמן: השומע בטלפון יוכל לענות. דסו"ס יש לו עתה את הידיעה שאומרים אמן, וקיימ"ל בסי' קכד דאם יודע על איזה ברכה עונה, יכול לענות אע"פ שאינו שומע את המברך, וכההיא דהנפת סודרים באלכסנדריא של מצרים. ואמנם לדעת הגרשז"א (במנח"ש ח"א סי' ט אות א) לא נאמר האי דינא אלא כשעומד בבית הכנסת או סמוך לו שניכר שעונה למה שמברכים שם, ולא כשעומד סתם בחדרו בביתו, וממילא הוי איסור עניית אמן יתומה ואינו עונה כלל. מאידך לדעת הגרמ"פ (באגרו"מ אור"ח ח"ד סי' צא) צריך לענות מספק. ולדעת מרן הגרע"י (ביחו"ד ח"ב סי' סח) ההלכה בזה היא ממוצעת: רשאי לענות אמן, אבל אינו חייב לענות.

השומע ברדיו (שיטה ישנה, AM-FM) – פסק מרן הראש"ל הגר"י יוסף שדינו כשומע בטלפון. ונ"ל שלגבי 'אמן יהא שמיה רבה' בוודאי יענה, ואילו לגבי שאר 'אמני' טוב שיקדים לענות שניה אחת טרם עניית האמן לפי השידור. (אמנם דעת מרן הגר"ע יוסף שאין איסור אמן יתומה אלא כשהוא רוצה לצאת ידי חובה, ולא כשעונה אמן סתם. והובא בילקו"י הנ"ל. מ"מ בשו"ת או"ל ח"ד כתב שלא כן, ולכן כתבנו נ"ל שעדיף להקדים לענות שתי שניות. ואי"צ לשמוע את סיום הברכה, דהרי גם בסודרים של אלכסנדריה לא היה העונה שומע אלא רק יודע).

ולגבי עניית י"ג מידות: עדיף לענותם בטעמי המקרא, הן כששומע בטלפון והן כששומע ברדיו. הסיבה היא מפני שעניית אמן על ברכה ניתן לענות גם ללא מנין. משא"כ י"ג מידות זקוקים למנין, ואין צירוף למנין ע"י התקשורת. מלבד מה שיש טינוף המפסיק בין האומר לעונה, ובכה"ג נחלקו (בסי' נה ס"ב) אם מותר לענות. ונחלקו אם דין זה הוא אע"פ שהטינוף נמצא למטה מיי"ט, והמברך והשומע למעלה מיי"ט, דשמא מקום הטינוף נחשב כמחיצה ממש העולה עד הרקיע ומפסקת (כן הגדירו הראשונים בפסחים דף פה ע"ב). ויש מתירים אעפ"כ, אם מפני שיטת הגר"א (במעשה רב סי' מז) שאם אינו רואה את דבר הטינוף לא נאמר בזה דין הפסק, ואם מפני דעת הגרש"ז אויערבאך (במנח"ש שם) שכיון שהקול עובר "בחוטמים" ולא באופן פיזי, לא ע"ז אמרו שהטינוף מפסיק. מ"מ לא כתבנו אלא "עדיף", מאחר שדעת רבנו הגרע"י (עין ילקוט יוסף מהדורת תשע"ו סי' תקפא עמ' נג ואילך) שיש להתיר משום ס"ס, דשמא אם יש מנין במקום שאומרים י"ג מידות, כבר אין מחיצה של ברזל מפסקת.

הצופה ב"שידור חי" במחשב דרך יו-טיוב, או דרך כל אתר אינטרנט כלשהוא, לא יענה שום דבר כלל, מפני שכאמור יש הפרש ניכר בין ההשמעה לבין השמיעה.

בברכת שנה טובה

אליהו בר שלום

הרב הראשי לבת ים